

ВИСНОВОК

про наукову новину, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання»

здобувача ступеня доктора філософії

Коровій Дар'ї Миколаївни

за спеціальністю 015 Професійна освіта

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Публічна презентація проведена на кафедрі педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

14 лютого 2023 року, протокол №1

1. Актуальність теми дослідження. Реформування освітньої сфери та переорієнтація на інноваційні підходи до навчання зумовлюють зростання вимог до конкурентоспроможності педагогічних фахівців і їхньої здатності до комунікації в полікультурному суспільстві. Особливе значення у фаховій підготовці майбутніх учителів мають культурологічні знання, які інтегруватимуться у професійні знання та сприятимуть формуванню професійної компетентності. Але не завжди відбувається усвідомлення необхідності зв'язку культурологічних та професійних знань. Це спричиняє недостатній для професійної діяльності рівень культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов, що може провокувати виникнення труднощів у процесі соціалізації та інкультурації, міжкультурного спілкування та втрати власної національної ідентичності.

Проблеми соціалізації та інкультурації у процесі розвитку студентської молоді розглянуто в наукових працях зарубіжних та вітчизняних науковців: проблеми соціалізації та психічного розвитку студентської молоді відображено в зарубіжних дослідженнях А. Бандури, С. Бохнера, Дж. Верча, Ф. Гіддінгса, Г. Деві, Б. Девіса, Е. Еріксона, Л. Річардсона, А. Сінгха, Г. Тарде, Дж. Тернера, А. Фернем, Р. Франзозі, З. Фрейда, Р. Харре, К. Цвінманн та ін; адаптативно-психологічні проблеми пов'язані із соціалізацією молоді окреслено у дослідженнях Т. Алексеєнко, О. Безпалько, Л. Вікторова, Г. Костюка, С. Куделко, О. Макеєва, С. Максименко, Ж. Малахова, Л. Міщик, М. Пірен, Н. Сейко, С. Харченко, Л. Яворовської й ін; філософський огляд феномену інкультурації у процесі соціалізації молоді проаналізовано у працях С. Гатальської, Н. Головіної, О. Попович, Ю Шабанова й ін.; процес соціалізації через народну культуру та етнологію описують О. Семашко, М. Юрій та ін; акцент на застосування культурного підходу до когнітивного розвитку особистості у процесі соціалізації прослідковується у роботах М. Говен, Х. Бібе, Р. Манро, М. Дж. Герсковітса та ін.

Пріоритетним завданням освіти у процесі підготовки майбутніх учителів іноземних мов є розвиток ключових компетентностей відповідно до сучасних вимог і навчальних трансформацій та впровадження культурологічної основи в професійні знання. Ці завдання відображено у таких нормативних документах, як Закон України «Про освіту» (2022 р.), Закон України «Про вищу освіту»

(2017 р.), Державний стандарт початкової освіти: постанова Кабінету Міністрів України (2018 р.), Типова освітня програма організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти (2018 р.) та інших нормативних документах.

Культурний вплив є вагомим чинником розвитку суспільства, що формує зміст сучасної вищої освіти. Культура як особливий суспільний феномен у різних сферах життєдіяльності вивчалася зарубіжними науковцями (Р. Бенедикт, М. Вебстер, Я. Гайда, К. Гірц, І. Кант, К. Кемерон, Р. Кільманн, А. Клоковська, К. Клюкхон, А. Кробер, Р. Куїнн, Е. Новіцка, Т. Рошак, М. Секстон, А. Сіцінський, Р. Стокхаммер, Е. Тайлор, Л. Уайт, М. Цицерон, С. Чарновський, Е. Шайн та ін.). Культуру як необхідний елемент світооблаштування обґрунтовано у дослідженнях В. Андрущенко, С. Абрамович, С. Губерського, М. Михальченка й ін. Проблеми формування в особистості духовних та етичних начал через культурний вплив висвітлили у своїх роботах Л. Барановська, О. Біда, Г. Васянович, І. Зязюн, В. Кудін, І. Кучерак, Н. Ничкало, О. Шевнюк й ін.

Поглиблення культурологічних знань та інтеграція їх у професійну діяльність пов'язані з полікультурністю суспільства та тісною міжкультурною комунікацією, що зумовлює взаємозв'язок культури та освіти, що є важливим стержнем у сучасних дослідженнях відомих філософів і педагогів (І. Андрейко, О. Базулик, В. Болгаріна, В. Буряк, А. Дистервег, В. Кремень, Г. Меднікова, В. Ортінський, С. Сисоєва, Г. Філіпчук, Н. Юхименко та ін.).

Залучення культурологічних знань до змісту професійної педагогічної освіти зумовило впровадження в освітній процес культурологічного підходу, що поєднує в собі складові, які необхідні для формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. Аспекти реалізації культурологічного підходу в освіті проаналізовано у працях Ю. Бойчука, Є. Бондаревської, Г. Васяновича, О. Вознюк, А. Галенко, С. Гатальської, О. Гречановської, С. Дичковського, О. Дубасенюк, І. Зайченка, В. Зарицької, І. Зязюна, І. Іванової, М. Кравець, С. Кримського, Л. Круглової, Ю. Тарелкіна, В. Циркіна, О. Шевнюк й ін. Ці дослідження сприяли виокремленню культурологічної компетентності як важливої складової професійної компетентності у формуванні майбутніх фахівців освітньої галузі.

У педагогічній науці поняття «культурологічна компетентність» було висвітлено у наукових працях низки дослідників: І. Бахова, А. Галенка, М. Головань, Н. Головіної, Н. Гречаник, О. Гречановської, В. Зарицької, О. Коваленко, Л. Кондрацької, О. Кравченко-Дзондзи, А. Москаленко, Н. Осадчук, О. Петрова, В. Пустохіної, Л. Синельникової, Н. Стеценко, О. Усик, О. Федорцової, Т. Чикалова й ін. Особливої актуальності гуманізація та гуманітаризація вищої освіти набуває у складні періоди військових конфліктів, пандемій, катастроф тощо, що завжди надає актуальності цій проблемі. Процес формування культурологічної компетентності через призму гуманітаризації та гуманізації освіти є у центрі уваги багатьох дослідників (В. Бабаєв, Г. Балл, О. Барно, О. Біда, М. Бахтін, Р. Беланова, С. Гончаренко, М. Добрускін, І. Зязюн, М. Іщенко, О. Кивлюк, М. Кісіль, М. Нестерова, Ю. Романовська, О. Романовський, А. Сакун, В. Сиволога, Н. Фіалко й ін.).

Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, на сучасному етапі розвитку вищої освіти, неможливий без

упровадження компетентісного підходу в освітній процес. Тому багато досліджень присвячено шляхам реалізації компетентісного підходу у вищій освіті (О. Акімова, І. Бех, В. Бібік, О. Бігіч, Н. Боярчук, Л. Волкова, Р. Гуревич, Н. Кічук, С. Клепко, Т. Колодько, А. Коломієць, Н. Лазаренко, С. Лісова, В. Луговий, С. Ніколаєва, О. Овчарук, О. Петров, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко, В. Садова, Л. Тархан, Л. Чередниченко, Д. Чернілевський, Т. Шаргун, Н. Щерба й ін.).

Упровадження компетентісного підходу у підготовку майбутніх фахівців із вищою освітою, передбачає використання педагогічних технологій, які перебувають у центрі уваги зарубіжних та вітчизняних науковців (О. Антонова, Б. Блум, Дж. Брунер, С. Вітвицька, Р. Гуревич, І. Дичківська, О. Дубасенюк, М. Кадемія, Г. Кoberник, Д. Колб, Н. Наволокова, В. Ортинський, В. Петрук, О. Пехота, Л. Пирожниченко, А. Підласий, Н. Побірченко, О. Пометун, І. Прокопенко, С. Сисоєва, О. Степанов, І. Турчина, М. Фіцула, Н. Флемінг, В. Химинець, Т. Хусен, Л. Шевченко та ін.).

Сучасні реалії та розвиток технологій зумовлюють використання інновацій в освітньому процесі який поєднує аудиторні та дистанційні форми навчання, у вигляді змішаного навчання. Аналіз праць В. Бикова, О. Гриценчук, Ю. Жук, В. Заболотного, І. Іванюк, Л. Ліщинської, В. Мацюк, Н. Мислицької, М. Моклюк, І. Сальник, Е. Сірик, І. Слободянюк, В. Прибилова, М. Шута й ін., свідчать про поступову тенденцію переходу із аудиторного до дистанційного навчання, яке формує новий освітній простір, покращення якого залежить від інформаційно-комунікаційних технологій, що збільшує можливість одержання знань не зважаючи на час, місце перебування чи обставин за допомогою різноманітних цифрових технологій. Згадані науковці визначають переваги дистанційного навчання.

Дистанційне навчання, не зважаючи на прогрес комп'ютерних технологій та збільшення інтернет-можливостей в освіті, не може повноцінно задовільнити освітні потреби молоді без використання засобів змішаного навчання (А. Адамс, І. Аллен, С. Березенська, К. Бугайчук, І. Воротникова, М. Гевед, Ч. Грем, Є. Громов, М. Кадемія, О. Колесникова, А. Коломієць, М. Кухаренко, Н. Лазаренко, Л. Лук'янова, Т. Олійник, О. Рибалко, Н. Сиротенко, Дж. Сіман, А. Столяревська, Р. Фергюсон, Н. Фрізен, Г. Чередніченко, Л. Шапран, М. Шарплз, Т. Шроль й ін.).

У наукових розвідках М. Байди, Дж. Бергманна, Дж. Грейні, М. Кадемії, Ю. Корницької, О. Кузьмінської, В. Кухаренко, Дж. Нурі, О. Оленюк, С. Попадюк, Н. Приходькіна, Н. Рубель, А. Самса, М. Скуратівської, І. Телев'як, К. Уолш, К. Фултона, Х. Ханг, Е. Чанг та ін. обґрунтовано необхідність упровадження в освітній процес однієї із поширених технологій змішаного навчання – «перевернутого навчання».

Проблема формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання має деяку наукову невизначеність щодо її змісту у процесі професійної спрямованості під час одержання знань у закладах вищої освіти, що створює низку *суперечностей* між:

- інтеграційними та полікультурними процесами сучасного освітнього середовища і недостатнім рівнем культурологічної підготовки студентів та готовності до впровадження її у професійну діяльність;

- необхідністю використання засобів змішаного навчання в освітньому процесі та обмеженістю науково-методичного інструментарію забезпечення формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання;

- домінувальними вимогами до професійної майстерності сучасного вчителя та недостатньою увагою до формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов;

- вимогами до розробки та впровадження інноваційних педагогічних технологій викладачами фахових дисциплін в умовах змішаного навчання та їх рівнем педагогічної майстерності.

Актуальність проблеми дослідження, культурологічно-педагогічна значущість проблематики, наявність суперечностей, недостатнє теоретичне обґрунтування і потреба у визначенні та впровадженні організаційно-педагогічних умов формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов зумовили вибір теми дисертації.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами «Педагогічний супровід особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя» (РК № 01119U102999), кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті «Інноваційні педагогічні технології навчання в умовах інформатизації освіти в Україні та за кордоном». Тему дисертації затверджено Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 3 від 22.10.2020 р.) та узгоджено Міжвідомчою радою НАПН України з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в Україні (витяг № 5 від 30.11.2021 р.).

3. Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що вперше: теоретично визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання (забезпечення психологічного комфорту та вмотивованості учасників освітнього процесу для одержання культурологічних знань у процесі формування культурологічної компетентності; заохочення майбутніх педагогів до самоосвіти та саморозвитку у процесі удосконалення культурологічних знань з національної культури та вивчення культурних особливостей інших народів; інтегрування культурологічних знань у професійну сферу майбутніх учителів іноземних мов у процесі використання традиційних та інноваційних технологій навчання в умовах змішаного навчання); виокремлено компоненти культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання (мотиваційний, емоційно-оцінний, особистісно-професійний, соціокультурний); розроблено критеріально-діагностичний апарат формування культурологічної компетентності (критерії, показники та рівні (теоретичний, практичний, креативний,)) та сформованості культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання; спроектовано та реалізовано структурно-функціональну модель формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання; удосконалено методику реалізації організаційно-педагогічних умов та зміст змішаного навчання в процесі вивчення фахових

дисциплін через призму культурологічних знань; забезпечення мотивування студентів до вивчення вітчизняної та світової культури; реалізації підходів до поглибленого вивчення культурологічних основ майбутніми учителями іноземних мов та здатності інтегрування цих знань у професійну діяльність; забезпечення умов для розвитку інкультурації в умовах змішаного навчання із комплексним використанням традиційних та інноваційних методів і технологій навчання; уточнено сутність понять «культурологічна компетентність майбутніх учителів іноземних мов», «змішане навчання», «інновація в освіті», «інноваційні технології», «організаційно-педагогічні умови»; подальшого розвитку набули заняття в умовах змішаного навчання із застосуванням інноваційних методів і технологій у процесі формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що розроблено та впроваджено структурно-функціональну модель формування культурологічної компетентності у професійну підготовку майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання; впроваджено у практику методику реалізації організаційно-педагогічних умов формування культурологічної компетентності в умовах змішаного навчання із використанням традиційних та інноваційних методів і технологій навчання, занять з елементами тренінгу, ігрових технологій, методів «Six Thinking Hats» та «Fishbone»; розроблено науково-педагогічний інструментарій формування культурологічної компетентності майбутніх вчителів в умовах змішаного навчання і презентовано його в наукових міжнародних виданнях Web of Science.

5. Використання результатів роботи. Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06-46 від 27.12.2022 р.); Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (довідка № 66-06-301/59 від 22.12.2022); Мукачевського державного університету (довідка № 43 від 12.01.2023 р.); Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 13/02-13 від 11.01.2023 р.); Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 225/04 від 27.12.2022 р.).

6. Особиста участь автора. У статті Коровій Д.М., & Лазаренко Н.І. (2022) «Змішане навчання в закладах вищої освіти» авторка виконала аналіз технологій та реалізації змішаного навчання, діагностику характеристик змішаного навчання у процесі опитування студентів. У публікації Korovii D., & Lazarenko N. (2022) «The Benefits of Blended Education» внесок автора полягає у висвітленні теоретичних і практичних аспектів переваги змішаного навчання. У статті Shvydenko V., Korovii D., Duchenko A., Semenova O., Koval V., Lukatska Y. «Modern Information Technologies in the Organization of Educational Work in Secondary Institutions of Great Britain» дисертантці належить обґрунтування ролі інформаційних технологій в організації виховної роботи в загальноосвітніх закладах Великої Британії.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. *Науковий керівник* – доктор педагогічних наук, професор, ректор Вінницького державного педагогічного

університету імені Михайла Коцюбинського *Лазаренко Наталія Іванівна*.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Коровій Даші Миколаївни є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації. За результатами досліджень опубліковано у 14 наукових працях: із них 3 – одноосібних, 3 у співавторстві; 3 статті опубліковані у фахових виданнях України; 1 – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science; 2 – у міжнародних виданнях; 8 – у збірках матеріалів науково-практичних конференцій

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Коровій Д.М., Лазаренко Н.І. (2022). Змішане навчання в закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця. № 63. С. 164-171. (індексується у наукометричних базах даних Index Copernicus, Google Scholar, Національна бібліотека ім. Вернадського, Academic Resource Index, Scientific Social Community, внесений до переліку фахових видань України категорії «Б»). Посилання на публікацію <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/189/186>

DOI: 10.31652/2412-1142-2022-63-164-171

2. Коровій Д.М. (2021). Культурологічна компетентність майбутнього вчителя як складова професійної компетентності. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич. Випуск № 43. С. 191-197. (індексується у наукометричних базах даних Index Copernicus, Google Scholar, внесений до переліку фахових видань України категорії «Б»). Посилання на публікацію http://www.aphn-journal.in.ua/archive/43_2021/part_2/33.pdf

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-2-31>

3. Коровій Д. (2022). Компоненти культурологічної компетентності майбутніх вчителів за результатами дослідження. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2022, № 9-10. С.194-203. (індексується у наукометричних базах даних Crossref, Index Copernicus, Master List, Google Scholar, CEJSH, внесений до переліку фахових видань України категорії «Б»).

Публікації в іноземних наукових періодичних виданнях

4. Korovii D. (2021). Culturological Competence – a Clue Competence of a Future Teacher. *Modern Science – Moderní věda*. Praha. Vol. 6. P.56-63. Посилання на публікацію http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/11728/Modern%20Science_6_21%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5. Korovii D., Lazarenko N. The Benefits of Blended Education. *Modern Science – Moderní věda*. Praha. 2022. Vol. 1. P.90-96.

6. Shvydenko V., Korovii D., Duchenko A., Semenova O., Koval V., Lukatska

Y. (2022). Modern Information Technologies in the Organization of Educational Work in Secondary Institutions of Great Britain. *International Journal of Computer Science and Network Security*, January. VOL.22. No.1. P. 358-366. (індексується у наукометричній базі Web of Science). Посилання на публікацію http://paper.ijcsns.org/07_book/202201/20220150.pdf

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Коровій Д. М. (2022). Вплив пандемії на процес навчання в закладах вищої освіти. *Педагогіка та психологія сьогодення: теорія та практика*: збірник наукових робіт учасників науково-практичної конференції. (м. Одеса, 21-22 січня 2022 р.). Одеса. С. 193-195.

8. Коровій Д. (2022). Дистанційне навчання – перспективи та зміни. *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі*: збірник тез учасників міжнародної науково-практичної конференції. (м. Харків, 11-12 лютого 2022 р.). Харків. С. 9-11.

9. Коровій Д. (2022). Змішане навчання – нові сучасні можливості. *Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі*: Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Вінниця, 24 листопада 2021 р.). Вінниця. С. 55-57.

10. Коровій Д. (2020). Культура як один з ключових елементів вивчення іноземної мови. *Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі*: Всеукраїнська науково-практична конференція. (м. Вінниця, 25 листопада 2020 р.). Вінниця. С. 78-80.

11. Коровій Д. (2022). Структурні компоненти культурологічної компетентності майбутніх вчителів. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя*. V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція. (м. Вінниця, 29-30 листопада 2021 р.). Вінниця. С. 81-86.

12. Коровій Д. (2021) Сутність поняття компетентність. *МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі: XIX міжнародна студентська конференція* (м. Вінниця, 26 березня 2021р.). Вінниця. С. 263-265.

13. Коровій Д. (2022). Переваги змішаного навчання. *Перспективні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук*: збірник тез учасників щорічної звітної наукової конференції викладачів та студентів факультету іноземних мов. (м. Вінниця, 31 травня 2022 р.). Вінниця. С. 32-22.

14. Korovii D. (2022). Structural Components of Cultural Competence. *Trends of modern science and practice: V International Scientific and Practical Conference* (Ankara, Turkey February 8 – 11, 2022) Ankara. P.293-295. Посилання на публікацію <https://isg-konf.com/trends-of-modern-science-and-practice/>

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Коровій Д.М. «Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а також напряму досліджень освітньо-наукової програми Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла

Коцюбинського зі спеціальності 015 Професійна освіта, галузі знань 01
Освіта/Педагогіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Формування культурологічної компетентності
майбутніх учителів іноземних мов в умовах змішаного навчання», подану
Коровій Дашою Миколаївною на здобуття ступеня доктора філософії, до
захисту.

Головуюча публічної презентації:
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри педагогіки,
професійної освіти та управління
освітніми закладами

АКІМОВА

Ольга АКІМОВА

